

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1675

Vragen van het lid **Kerseboom** (FvD) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *landonteigening zonder compensatie in Zuid-Afrika* (ingezonden 18 januari 2022).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 14 februari 2022).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «How President Ramaphosa and ANC leaders misled SA about the party's cadre deployment committee»¹ in de *Daily Maverick* van 15 januari 2022 en het artikel «Comrade Judges»² op *Politics Web* van 10 januari?³

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent u bekend met de werkzaamheden van de Zondo Commission en het onderzoek dat het verricht naar *state capture* in Zuid-Afrika?

Antwoord 2

Ja.

Vraag 3

Bent u bekend met het gebruik door het African National Congress (ANC) van *cadre deployment*?

Antwoord 3

Ja.

¹ Rebecca Davis, «How President Ramaphosa and ANC leaders misled SA about the party's cadre deployment committee», *Daily Maverick*, 15 januari 2022, <https://www.dailymaverick.co.za/article/2022-01-15-how-president-ramaphosa-and-anc-leaders-misled-south-africa-about-the-partys-cadre-deployment-committee/>

² Helen Zille, «Comrade Judges», *Politics Web*, 10 januari 2022, <https://www.politicsweb.co.za/opinion/comrade-judges>

³ Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1255

Vraag 4

Bent u bekend met het eerste tussenrapport van de Zondo Commission, waaruit blijkt dat de Judicial Service Commission (JSC) en de Electoral Commission (EC) in feite *captured institutions* zijn (oftewel: *captured* door het ANC)?

Antwoord 4

Ja. Ik heb kennis genomen van het eerste deelrapport van de Zondo Commissie waar u naar verwijst maar ik deel uw stelling niet dat daaruit blijkt dat de Judicial Service Commission (JSC) en de Independent Electoral Commission (IEC) *captured institutions* zijn. Zowel het eerste als het recentelijk gepubliceerde tweede deelrapport trekt geen conclusies over het functioneren van de JSC of de IEC.

Vraag 5

Bent u ervan op de hoogte dat uit dit rapport blijkt dat *state capture* ook doorgang vindt onder president Cyril Ramaphosa en niet beperkt is tot het presidentschap van Jacob Zuma?

Antwoord 5

Cyril Ramaphosa heeft in februari 2018 het presidentschap van Jacob Zuma overgenomen. Het eerste en recentelijk gepubliceerde tweede deelrapport van de Zondo Commissie beschrijft gevallen van (mogelijke) corruptie en andere strafbare feiten gepleegd bij een aantal staatsondernemingen en overheidsentiteiten, m.n. door CEO's, andere hooggeplaatste individuen en/of leden van de bestuursraden. De meeste (mogelijk) strafbare feiten die in het rapport benoemd worden zijn gepleegd vóór het aantreden van President Ramaphosa, maar het rapport bevat ook een aantal gevallen die mogelijk zijn gepleegd na zijn aantreden. De Zondo Commissie houdt in dit eerste rapport President Ramaphosa niet verantwoordelijk voor *state capture* en doet ook geen aanbevelingen richting het Zuid-Afrikaanse Openbaar Ministerie om verder onderzoek te doen naar zijn rol. President Ramaphosa heeft sinds zijn aantreden het aanpakken van grootschalige corruptie binnen de overheid tot speerpunt van zijn regering gemaakt en er zijn stappen genomen om het functioneren van de overheid te verbeteren.

Vraag 6

Nu het eerste tussenrapport van de Zondo Commission heeft onthuld dat het *centralised deployment committee* van het ANC in feite heeft bepaald welke rechters moesten worden benoemd en dat deze instructies duidelijk zijn doorgegeven aan *deployees* van het ANC binnen de Judicial Service Commission (JSC), staat u nog steeds achter uw antwoorden op Kamervragen van FVD over de situatie in Zuid-Afrika⁴ waarin u zegt dat Zuid-Afrika onafhankelijke rechterlijke instanties heeft en uw antwoorden op Kamervragen van FVD over landonteigening zonder compensatie⁵ waarin u zegt dat Zuid-Afrika een sterk en onafhankelijk rechtssysteem kent? Zo ja, betekent dat dat u de bevindingen van de Zondo Commission niet accepteert?

Antwoord 6

In het tussenrapport waar naar u refereert, worden naar mijn lezing geen referenties gemaakt naar, noch conclusies getrokken over, benoemingen van rechters in Zuid-Afrika.

Uit de publiekelijk gemaakte notulen van ANC *deployment committee* ontmoetingen tussen 2018–2020 komt naar voren dat er in één geval, in maart 2019, door de ANC *deployment committee* gesproken is over rechterlijke benoemingen. Uit de notulen blijkt dat de commissie aanbevelingen doet m.b.t. kandidaten voor vacatures binnen de rechtelijke macht die wat betreft het ANC *deployment committee* de voorkeur genieten. Daarbij zie ik geen aanleiding om te concluderen dat rechters die de voorkeur genieten van het ANC *deployment committee*, indien daadwerkelijk benoemd, niet onafhankelijk zouden opereren.

⁴ Aangangsel Handelingen, vergaderjaar 2020–2021, nr. 3828

⁵ Aangangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1255

Ik zie geen reden om het standpunt van de Nederlandse regering aangaande het Zuid-Afrikaanse rechtssysteem te wijzigen.

Vraag 7

Nu is onthuld dat de rechterlijke macht in Zuid-Afrika niet onafhankelijk is en, in feite, een verlengstuk is van het ANC, vindt u nog steeds dat landonteigening zonder compensatie in Zuid-Afrika doorgang kan vinden? Heeft u er nog steeds vertrouwen in dat alle juridische procedures eerlijk zullen verlopen?

Antwoord 7

Zoals ik in eerdere antwoorden⁶ op Kamervragen heb gesteld, is landhervorming een nationale verantwoordelijkheid, zo ook nationale wetgeving die deze hervorming vormgeeft, waaronder de voorwaarden voor onteigening. In Zuid-Afrika is al jaren een democratisch en parlementair proces gaande waarin wetgeving die van invloed is op landonteigening, wordt behandeld. Het betreft momenteel de aanpassing van de bestaande onteigeningswet (Expropriation Act) die uit 1975 dateert. Dit wetsvoorstel dient de randvoorwaarden en procedures rondom onteigening te verduidelijken. Via openbare consultaties hebben alle belanghebbenden de kans gekregen hun mening kenbaar te maken. Het is aan het Zuid-Afrikaanse parlement om hierover te stemmen. Indien aangenomen, zal deze wetgeving, in het geval er rechtszaken over onteigening volgen, de basis zijn voor toetsing door het Zuid-Afrikaanse rechtssysteem. Dit rechtssysteem bevat diverse *checks and balances*.

De regering heeft geen reden om aan te nemen dat de Zuid-Afrikaanse autoriteiten gedurende dit proces voorbij zullen gaan aan hun internationale verplichtingen. Zoals eerder in antwoorden⁷ op Kamervragen over dit onderwerp is gesteld, is Nederland geen voorstander van onteigening zonder redelijke of evenredige compensatie.

Vraag 8 en 9

Bent u bereid om u harder uit te spreken tegen landonteigening zonder compensatie tegen vertegenwoordigers van de Zuid-Afrikaanse overheid, nu blijkt dat ook de rechterlijke macht in Zuid-Afrika onderhevig is aan corruptie? Betekenen de onthullingen uit dit eerste tussenrapport, met het finale rapport verwacht eind februari 2022, een herziening van het Nederlands beleid omtrent landonteigening zonder compensatie in Zuid-Afrika? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8 en 9

Zoals ik hierboven aangeef, deel ik de conclusies die u op basis van het eerste rapport van de Zondo Commissie trekt niet. Ik zie daarom geen aanleiding voor een herziening van het Nederlandse beleid inzake landonteigening zonder compensatie in Zuid-Afrika zoals beschreven in mijn antwoord op vraag 7.

⁶ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1255

⁷ Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1255